

Cauza C-326/22**Rezumatul cererii de decizie preliminară întocmit în temeiul articolului 98 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Curții de Justiție****Data depunerii:**

13 mai 2022

Instanța de trimitere:Sąd Rejonowy dla miasta stołecznego Warszawy w Warszawie
(Polonia)**Data deciziei de trimitere:**

18 martie 2022

Reclamantă:

Z. sp. z o.o.

Pârâtă:

A. S.A.

Obiectul procedurii principale

Obligarea pârâtei (banca) de a elibera contracte de credit pentru consumatori care, în opinia reclamantei, sunt necesare pentru ca reclamanta să formuleze eventuale pretenții împotriva pârâtei pentru rambursarea costurilor creditului, fără dobândă.

Obiectul și temeiul juridic al întrebărilor preliminare

Interpretarea articolului 16 alineatul (1) din Directiva 2008/48/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 aprilie 2008 privind contractele de credit pentru consumatori și de abrogare a Directivei 87/102/CEE a Consiliului (JO 2008, L 133, p. 66); articolul 267 TFUE

Întrebarea preliminară

Articolul 16 alineatul (1) din Directiva 2008/48, în contextul principiului efectivității dreptului Uniunii, trebuie înțeles în sensul că consumatorul sau

profesionistul căruia consumatorul i-a cesionat drepturile care reies din această Directivă poate solicita, în temeiul acesteia, eliberarea unei copii a contractului de la creditor (precum și regulamentele care constituie parte integrantă a contractului) și informații cu privire la rambursarea împrumutului, care sunt necesare pentru verificarea calculului corect al fondurilor plătite consumatorului pentru rambursarea unei părți proporționale din costul total al împrumutului în legătură cu rambursarea anticipată a acestuia și pentru a introduce o acțiune în restituirea eventuală a sumelor sus-menționate?

Dispozițiile de drept și jurisprudența Uniunii invocate

Directiva 2008/48/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 aprilie 2008 privind contractele de credit pentru consumatori și de abrogare a Directivei 87/102/CEE a Consiliului: articolul 16 alineatul (1)

Hotărârea CJUE din 19 iunie 1990, Factortame și alții (C-213/89, EU:C:1990:257)

Dispozițiile naționale invocate

- 1) Ustawa z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Legea din 12 mai 2011 privind creditul pentru consum, Dz. U. 2022, poziția 246), denumită în continuare „Legea privind creditul de consum”: articolul 49 alineatele 1 și 2
- 2) Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (Legea din 17 noiembrie 1964 - Codul de procedură civilă, Dz. U. 2021, poziția 1805), denumită în continuare: „Codul de procedură civilă”: articolul 19 alineatul 1, articolul 98 alineatul 1, articolul 130 alineatele 1 și 2, articolul 130^{1a} alineatele 1-3, articolul 187 alineatul 1 punctul 1, articolul 248.
- 3) Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Legea din 23 aprilie 1964 – Codul civil, Dz. U. 2020, poziția 1740): articolul 123 alineatul 1 punctul 1

Scurtă prezentare a stării de fapt și a procedurii

- 1 Pârâta (banca) a încheiat un contract de credit de consum cu mai mulți predecesori legali ai reclamantei (consumatorii).
- 2 Creditele contractate de consumatorii individuali au fost rambursate înainte de termenul limită.
- 3 Consumatorii care au încheiat contracte individuale de credit pentru consumatori cu pârâta au transmis cu succes reclamantei, în baza contractelor de cesiune, cererile de rambursare în temeiul articolului 49 alineatele 1 și 2 coroborat cu articolul 5 punctul 6 literele a) și b) din Legea privind creditul de consum

(rambursarea costurilor creditului, fără dobândă) convenite acestora în raport cu pârâta.

- 4 Reclamanta, care a dobândit aceste creanțe, solicită pârâtei să emită respectivele contracte de credit pentru consumatori împreună cu regulamentele, contractele însoțitoare, inclusiv contractele de asigurare și termenii și condițiile generale aplicabile fiecăruia dintre aceste contracte, precum și să furnizeze informații specifice, întrucât consumatorii indicați nu dețin copii ale acestor contracte (le-au pierdut).
- 5 Adicional, reclamanta a solicitat obligarea pârâtei la un anumit comportament, respectiv la furnizarea de informații specifice referitoare la contractul de credit încheiat.

Argumentele esențiale ale părților din acțiunea principală

- 6 Este de necontestat faptul că pârâta și predecesorii de drept ai reclamantei au fost obligați prin contracte de credit de consum.
- 7 Pârâta refuză să accepte cererea reclamantei și susține că nu există temeiuri legale pentru eliberarea documentelor solicitate sub formă de contracte către reclamantă (precum și predecesorilor de drept ai acesteia), chiar dacă consumatorii - ca și în speță - au eliberat pârâta de secretul bancar și au autorizat reclamanta să solicite eliberarea contractelor de credit dintre pârâta și consumatorii individuali.

Prezentare succintă a motivării trimiterii preliminare

- 8 În opinia instanței de trimitere, a apărut o întrebare care necesită o interpretare a dreptului Uniunii, și anume a articolului 16 din Directiva 2008/48, coroborat cu principiul eficacității dreptului Uniunii. Fără îndoială, atât legiuitorul UE, cât și legiuitorul național, depunând eforturi pentru o protecție puternică a consumatorilor, au prevăzut posibilitatea acestora de a recupera o parte din costurile plătite în legătură cu contractul de credit încheiat în cazul rambursării anticipate. Din dispozițiile de drept intern rezultă însă că existența acestei creanțe trebuie dovedită de către reclamant (consumator), ceea ce nu poate face fără prezentarea în fața instanței a actului probant, sub forma contractului.
- 9 Reiese că fără contract și fără informațiile legate de modalitatea de rambursare a creditului este imposibil pentru consumator să evalueze: în primul rând, corectitudinea costurilor creditului fără dobândă calculate de către creditor și, în al doilea rând, evaluarea rentabilității economice a introducerii unei acțiuni în justiție. La rândul său, acest lucru ridică îndoieli serioase cu privire la eficacitatea dreptului acordat consumatorului de a rambursa partea proporțională a costurilor creditului fără dobândă, într-o situație în care consumatorul nu poate verifica dacă și ce sumă datorează pentru rambursarea costurilor creditului fără dobândă.

- 10 Instanța de trimitere are în vedere faptul că consumatorul nu are obligația de a păstra o copie a contractului. De obicei, consumatorul nu are însă capacitatea tehnică de a securiza în permanență copii ale contractelor încheiate, în condițiile în care părțile din contractele vizate de prevederea articolului 49 din Legea privind creditul de consum sunt de obicei persoane cu venituri mici care contractează numeroase împrumuturi pe termen scurt ce îndeplinesc condițiile unui credit pentru consum. Dată fiind această stare de fapt, există posibilitatea ca acești consumatori să piardă copiile contractelor care le-au fost emise și ca, la momentul rambursării anticipate a creditului pentru consum, mulți dintre aceștia să nu mai dețină o copie a contractului, ceea ce împiedică verificarea efectivă a creanțelor pe care le au față de creditor în temeiul articolului 49 din Legea privind creditul de consum.
- 11 O practică comună este de a rambursa creditul anterior prin luarea unui nou împrumut. Într-o astfel de situație, nu există transfer de fonduri în contul consumatorului și, prin urmare, acesta nu deține informații precise despre momentul în care a fost rambursată creanța.
- 12 Situația consumatorului nu este îmbunătățită de faptul că poate apela la profesioniști privați care oferă informații referitoare la creanțe. Acest lucru se datorează faptului că implică taxe suplimentare, care pot constitui un obstacol în calea urmăririi creanței la care are dreptul în temeiul dreptului Uniunii. Mai mult, astfel de informații nu sunt complete și nu includ în mod necesar informații despre toate creanțele.
- 13 Este adevărat că, în temeiul reglementărilor de procedură naționale, este posibil ca o instanță să oblige o persoană desemnată să elibereze anumite documente (articolul 248 din Codul de procedură civilă), însă o astfel de obligație nu poate servi pentru a specifica creanța și se va aplica numai după succesul unei acțiuni în justiție.
- 14 În același timp, condiția introducerii cererii este indicarea precisă a solicitării (articolul 187 alineatul 1 punctul 1 din Codul de procedură civilă), ceea ce nu este posibil fără ca consumatorul sau succesorul său de drept să dețină contractul de credit și informații cu privire la data la care datoria a fost rambursată. Într-o astfel de situație, președintele va trebui să invoce lipsurile formale în cererea de chemare în judecată (articolul 130 alineatul 1 din Codul de procedură civilă) și, pe cale de consecință, în imposibilitatea înlăturării acestora, cererea poate fi respinsă, ceea ce va avea ca rezultat faptul că nu va produce niciun efect pe care legea îl leagă de impunerea acesteia (articolul 130 alineatul 2 din Codul de procedură civilă).
- 15 Un consumator reprezentat de un avocat profesionist riscă, de asemenea, respingerea cererii fără solicitarea corectării acesteia (articolul 130^{1a} din Codul de procedură civilă) cu un posibil drept să rectifice declarația de revendicare în termen de o săptămână de la data înmânării cererii de rambursare (articolul 130^{1a} alineatul 3 din Codul de procedură civilă).

- 16 În schimb, în cazul în care consumatorul și-a formulat cererea la întâmplare, atunci în cazul unei creanțe care depășește suma care i se cuvine efectiv, acesta ar risca să cadă în pretenții și să fie obligat să suporte cheltuielile de judecată. În practica judiciară poloneză, se consideră că reclamantul care retrace cererea sau a cărui cerere a fost respinsă pierde cauza, cu excepția cazului în care pârâtul efectuează plata în cursul procedurii.
- 17 Desigur, în practica judiciară internă, se presupune că reclamantul poate arăta că introducerea acțiunii a fost necesară pentru a-și exercita drepturile și în acest caz, nu i se vor imputa cheltuielile sus-menționate. Cu toate acestea, o situație precum cea care face obiectul acestei proceduri nu este acoperită de practica judiciară consacrată, astfel încât este posibil ca unele instanțe să constate într-o astfel de situație că, din cauza pierderii contractului, consumatorul însuși a fost vinovat în incapacitatea de a determina cuantumul creanței și, prin urmare, ar trebui să suporte costurile acesteia. Neincriminarea celui care depune cererea, iar apoi o retrace parțial constituie o excepție de la principiul răspunderii părților pentru rezultatul procesului (articolul 98 alineatul 1 din Codul de procedură civilă). Această excepție face obiectul unei interpretări restrictive, care creează o incertitudine semnificativă din partea consumatorului în ceea ce privește introducerea unei acțiuni.
- 18 În cazul în care consumatorul a formulat o creanță cu valoare mai mică decât suma care i se cuvine, acesta ar putea fi expus termenului de prescripție a sumei cuvenite rămase. În practica judiciară internă se constată că prevederea articolului 123 din Codul civil, care stabilește momentul întreruperii termenului de prescripție, prevede că, de regulă, introducerea acțiunii întrerupe termenul de prescripție, dar numai în ceea ce privește partea de creanță care face obiectul acțiunii.
- 19 O excepție de la această regulă se aplică numai acelor creanțe care nu pot fi stabilite la momentul introducerii acțiunii, întrucât rezultă din evaluarea unui anumit bun de către instanță la un anumit moment. O astfel de situație nu se regăsește în prezenta cauză.
- 20 De asemenea lipsa unui contract, nu permite consumatorului să evalueze dacă este rentabil să introducă o acțiune în recuperarea creanțelor sale sau să verifice dacă creditul său a fost decontat corespunzător în urma rambursării anticipate. Consumatorul este partea mai slabă a contractului și, spre deosebire de profesioniști, nu deține instrumente care să-i permită să păstreze intact fiecare document care este important pentru acesta. Prin urmare, pierderea unei copii a contractului obținută la momentul încheierii acestuia înseamnă că, în mod realist, consumatorul este privat de posibilitatea de a introduce o acțiune în recuperarea creanțelor sale în temeiul articolului 49 alineatele 1 și 2 din Legea privind creditul de consum (și anume, creanțe bazate direct pe articolul 16 din Directiva 2008/48) și posibilitatea de a lua în considerare legitimitatea unei acțiuni în recuperarea acestora.

- 21 Potrivit unei jurisprudențe constante a CJUE, instanțele naționale au obligația de a asigura eficacitatea dreptului Uniunii. Această cerință înseamnă, de asemenea, că, atunci când este necesar, instanțele sunt împuternicite să aplice măsuri care nu sunt prevăzute de dreptul intern (Hotărârea Curții din 19 iunie 1990, Factortame și alții, C-213/89, UE:C:1990:257). Instanța de trimitere are îndoieli dacă, în lumina principiului efectivității, dreptul Uniunii în temeiul articolului 16 din Directiva 2008/48 îndreptățește creditorul să solicite documente precum un contract de credit pentru consum care a fost rambursat anticipat și informații cu privire la data și cuantumul rambursării împrumutului, în cazul în care obținerea acestora este necesară pentru a evalua legitimitatea introducerii unei acțiuni, precum și de a introduce o acțiune efectivă, fără a risca necesitatea de a rambursa pârâtului cheltuielile de judecată sau limitarea unei părți a creanței.
- 22 În cazul în care consumatorul nu ar avea dreptul la o astfel de acțiune, exercitarea drepturilor sale conform articolului 16 din Directiva 2008/48 ar fi mult mai dificilă. Introducerea unei acțiuni în justiție ar fi asociată cu un risc semnificativ, care poate descuraja punerea în aplicare a dispoziției sus-menționate.
- 23 Simpla absență a unui contract privează, de asemenea, consumatorul de dreptul de a aprecia dacă o acțiune în justiție este necesară și viabilă din punct de vedere economic. Un consumator sau o entitate care a renunțat la drepturile sale (ca urmare a unui contract de cesiune) nu are nicio posibilitate de a-și evalua în mod clar situația, ceea ce îl poate descuraja să depună o cerere împotriva creditorului. Toate aceste împrejurări fac ca, pe de o parte, entitățile sus-menționate să nu își poată stabili drepturile în raport cu creditorul, iar pe de altă parte, îngreunează semnificativ exercitarea acestor drepturi, în cazul în care, în pofida lipsei unei evaluări fără echivoc a legitimității creanțelor lor, aceștia decid să introducă o acțiune în justiție (din cauza riscurilor grave suportate de reclamant prin introducerea acțiunii).